

"Girilmez" (No Entry) sergisinden. Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

Can Küçük ve Cem Örgen ile "Girilmez" Üzerine

Can Küçük ve Cem Örgen, "*Girilmez*" uyarısının arkasına geçildiğinde görülmesinin uygun olmadığı, iş güvenliği sınırlarının dışında kalan, kritik bilgilerin açığa çıktığı alanların fiziksel, duygusal ve ahlaki katmanlarını inceliyorlar. Sergiyi Bursa, Organize Sanayi Bölgesi'ndeki İmalat-Hane'de 10 Aralık tarihine dek ziyaret edebilirsiniz.

▪ "*Girilmez*" sergi fikri nasıl ortaya çıktı ve şekillendi bahsedebilir misiniz?

Cem Örgen: İmalat-hane ziyaretlerimize paralel ve organik olarak büyüyen iş kararlarıyla şekillenmeye başladı diyebilirim. Bütünsel bir sergi bahsinden önce bütüne referans verebilecek tek işlerden birbirimize bahsetmeye başlamıştık. Ortak bir histe olduğumuz alanları, maddesel anlatılar üzerinden konuşmak bizim için bütünü hâlâ parçalanabilir kıldı. Bu sayede odağımı kesinleştirmeyen üretim süreci, bulunduğu zemine ve çevresindeki oluşumlara tanıklık ederek mutlak olmayan bir bütünde karşılığını buldu.

"Girilmez" (No Entry) sergisinden. Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

Can Küçük: İmalat-hane'ye ilk gidişimizde mekânın kurucusu olan Bora'nın ailesine ait fabrikayı gezdik. Orası, İmalat-hane'deki sanat üretiminin en önemli maddi kaynağı. Güvenlik önlüklerimizle, makinelerin sesleri arasında işlerin nasıl yürüdüğünü dinledik. Mekâna döndüğümüzde sanat üretiminin ve bir kurum işletmenin koşulları üzerine de konuştuk. Oradan ayrılırken Cem'le aramızda bir "arka plan" fikri oluşmaya başladı. Bahsedilmeyen, görülmesi uygunsuz, kişisel, mahrem olan alanlar, nesnelere, konular beraberinde geldi.

▪ **İMALAT-HANE'nin konumunun serginin şekillenmesinde önemli bir yeri var, bunu sizden dinleyebilir miyiz?**

Can K.: Mekân sanayi bölgesinde, düz geniş bir sahada yol kenarında yer alıyor. Etraftaki her şey birbirinden yalıtılmış. Ofisin penceresinde her şeyin kaynağı gibi görünen, büyük bir alana yayılmış dev elektrik tellerinden bir manzara var. Gözle görülmesi de aslında İmalat-hane etraftaki üretim ağının bir parçası, bir durak, bir vitrin. Vakit geçirdikçe, işlerin yolunda gitmesi için gereken üretim, kaynak aktarımı, sağlıklı aile ilişkileri, para ve söze dökülmeyen kişisel sorunlar oradaki ilk çağrışımlarımız oldu ve bu da işleri etkiledi.

Cem Ö.: İmalat-hane konumu itibarıyla yerleşim yerlerinden sanayi bölgesine doğru geçerken ilk karşılaştığımız mekânlardan biri. Bu durum İmalat-hane'yi gündelik dolaşım, konutlar ve işlenmiş ürünlerin tanığı yaparken aynı zamanda fabrikaların, enerji sağlayan santrallerin ve hammaddelerin izleyiciside yapıyor. İki tarafın görünürlüğü hem bizi biricik ve biyolojik olanın içerisindeki sistemlere doğru yönlendirirken hem de işlerliğinden şüphe duymadığımız sistemlerin sağlıksız ve uygunsuz olasılıklarına da götürebiliyor.

▪ **Çalışmaların mekâna yerleşimi de bahsetmemiz gereken bir başka konu sanıyorum. Mekâna özgü üretimlerinizde İMALAT-HANE'nin kendine has yapısıyla nasıl bir diyalog kurguladınız?**

Cem Ö.: İmalat-hane'nin üst katında beni sergi özelinde iyi hissettiren bir çatı var. Bu çatı alçalarak daha tanıdık olduğumuz bir yükseklikte evcilleşebilirken, yükseldiği noktalarda insan ölçeği için tasarlanmış bir yapıdan uzaklaşarak daha kontrolsüz bir boşluğa izin veriyor. Merdivenlerden üst kata çıktığımız ilk anda ise her iş aslında gözünüzün önünde beliriyor, ne kadar işler bütününe dair bilgi vermese de fiziksel olarak varlıklarını gösteriyorlar. Bir anda içine düşülen "Girilmez" alanı arkasına aldığı ofisle birlikte gizeminden basitçe sıyrılıyor.

Can K.: Serginin olduğu katta, işlerin bulunduğu alandan cam kapılarla ayrılan bir ofis var. Bir de merdivenlerden çıktığımızda sizi karşılayan, sanatçıların işlerinin bulunduğu bir depo alanı var. Ofisi doğrudan kullanmasak da onun orada bulunmasının, çalışanlarla izleyici arasında bir ayrım belirtmesinin sergiye bence katkısı oluyor. Başta depoyu sergiye dahil etme düşüncemiz yoktu. Ancak sergiye girer girmez bir perdeyle karşılaşmak, hele ki "Girilmez" isimli bir sergide kontrol edemeyeceğimiz bir başlangıç olurdu. Mesela orada video var sanılabildi veya o alanı bizim özellikle perdeyle kapattığımız... Böylece, normalde duvara asmayı düşündüğüm "Özel" isimli işimi biraz açılmış perdelerin arasında, depodaki taşıyıcı sistemin bir benzeri üstünde gösterdik. Genel olarak mekânın yapısal elemanlarına müdahale etmek anlamında değil, İmalat-hane'nin koşullarıyla ilişkide olması anlamında mekâna özgü bir sergi oldu.

▪ **Sergideki çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz?**

Can K.: "Kiler"i üretirken aklımda bir görüntü vardı. Bir ev içinde bir ampul patlar, ortaya bir merdiven açılır, biri merdiveni sarsılmasını diye tutar, biri de elektrikle dikkat ederek ampulu değiştirir. Bu görüntüye dahil olan merdiven, elektrik kablosu, ışık gibi nesnelere bir araya getirdiğim aile hakkında bir iş oldu. Aile, özellikle ona yabancılaşmışsanız, soyağacı fikrinin yanıtıcı derinliğinin bir anda yüzeysel hâle geldiği, ilişki kurulması zor bir birliktelik. Cem'le birlikte birer işimizde girilemeyen alanlar olarak kendi ailelerimize döndük. "Karnında Kelebek" çöp poşetlerinin üstünde havai fişeklere benzeyen parlak işlemlerden oluşuyor. Bu işin bir niyeti, büyük bir kutlamadan arta kalanları toplayıp gizleyen siyah çöp poşetleri üstünde geriye dönük bir hatırlatma yapmak. "Gerçek Limonata" da tuvaletlerdeki kabinleri ayıran panellerin bir benzeri üzerinde iki kişinin konuşması görülüyor. Bu özel alanda yapılan kısa konuşmadan, akşam davetli olduğu partiye gitmek konusunda kararsız olan biri olduğunu anlıyoruz. Parti sahibinin ona neden sıkıntı verdiğini bilmiyoruz, tuvaletten çıktığında bu konunun tekrar dile getirilip getirilmediğini de. Deponun önünde bulunan "Özel" isimli iş, mülklerin koruyucusu olarak orada dikiliyor. Dolap kapaklarına benzeyen yüzeyi ve araba tekerleği izlerinin çizdiği yollar görünenin ardı olduğunu, çerçevenin dışında kalan yerler olduğunu söylüyor. "İzabel" iki cam arasında sıkışmış bir tutam renkli saçtan oluşuyor. Camların kavisleri ve saçların karmaşık eğrileri kurumsal yerlerin grafik göstergelerinden şeklini alıyor. Ne kadar yakalanmaya çalışılsa da kimliği belirsiz kişi İzabel müphem alanını koruyor.

Cem Ö.: "Dilerim ki" sağlıklı olduğuna emin olduğumuz bir isteği kendimize söylediğimiz anda duraklıyor. Doğum günlerinde üflenen, evde kullanılan ve yas tutulan bütün mumların sağlıklı kullanılan yakatlarının, yukarıdan aşağı doğru yanarken uzayan ömürleri dışındaki düzenine tanıklık ediyoruz. "İçerik" yeniden çalışmak, kirlenmek ve yorulmak için temizlendiğimiz, dinlendiğimiz duşakabinler ve kuvvetlerle ilişkililiyor. Şehrin altyapısından bizim hanemize ulaşır biricikleşen su, vücudumuzu temizledikten sonra tekrar güncel ve genel dolaşıma kirlenerek dahil oluyor. Kabinlerde kullanılan malzeme ve üretim metodları üzerinden oluşan iskeletin içine girip yükselerek zeminden bağımızın kesildiği, görüşümüzün kısıtlandığı fakat hâlâ görünür olduğumuz bu yapıya eklenen ekranlardan suyun gözüne girdiğimiz, batıp çıkarak oryantasyonu bozulan videolar izliyoruz. "Senden Hoşlanmıyorum" sosyal hassasiyetin, diyaloglardaki dikkatin ve stratejilerin arttığı bir dönemde basitçe âna yenik düşen ve hislerinin önüne geçemeyen bir iş. Bu sözün sunumunu; merkezine aldığı, her nefes alış verişimizde burnumuzda toplanan, vücudun işleyişini bozabilecek mikropları tutarak geçişine izin vermeyen biyolojik bir madde olan sümük yapıyor. "Tümör" Bursa'da olduğumuz süre boyunca İmalat-hane'nin kurucusu olan Bora'nın yönetimde kullandığı bilgi ve araçların ailesiyle olan bağının benim aile ilişkilerimi hatırlatmasıyla başladı. Güç ve bilgi aktarımının aile bağı üzerinden karşılığını biyolojik, teknik ve bilinçdışı kalıntıları taşıyan "Tümör" çocukluğumda büyüdüğüm işyerini çizdiğim bir resim ve babamın tümör tedavi maskesinin çevresinde oluşuyor. Bu kalıntıları bir arada tutan iskelet İmalat-hane'yi destekleyen fabrikanın hammaddesi olan kağıdın, sıkıştırılmış ve en hafif hallerini kullanarak sergide seperatör görevini üstleniyor. "Kuş" ise sergi öncesinden bugüne kadar konuşulan bütçe yönetimlerinin, kurumsal ve evrensel sürdürülebilirliğin temelinde bulunan paranın aygıtına yakınlaşıyor. Fiziksel karşılığı olmayan bir para projeksiyonunun, gelecek için borçlanılan paranın aracı olan kredi kartından kesilmiş alacalı kuş baskısı sergi alanındaki duvarda dikkat edilmediği sürece gözden kaçabilen dikkat edildiği sürece ise göz alıcı bir parlaklık ve renkle bürünebilen küçük bir parça.

▪ **Sergi kapsamında ortak bir bağlamda buluşan kişisel üretimleriniz yer alıyor. Eserleriniz “Girilmez” başlığı altında nasıl bir ilişki kuruyor?**

Cem Ö.: “Girilmez” uyarısı gündelik hayatta karşılaştığımız bir bilgiden ibaret; okunaklı, yanlış anlaşılmaya izin vermeyen, gözden kaçmayan renkleriyle genellikle eşiklerde konumlanıyor. Arkasına geçildiğinde ise görülmesinin makul olmadığı, paylaşması istenmeyen bilgileri bulunduran ya da iş güvenliğine uygun olmayan durumlar içerisinde bulunabiliyoruz. Üretimlerimde dilediğim ve başkalarının dileklerini dinlediğim, dinlenmek için duşa girdiğim, ikili ilişkilerde bazen samimiyette şüpheye düştüğüm, sürdürülebilirlik ve bütçe stratejilerini sürekli duyduğum ve ailemin yanında geçirdiğim vaktin içine girerek burdaki uyarıldığım anların işler özelinde katalizörlüğünü yaptığımı söyleyebilirim.

Can K.: Sergiyle ilgili ikimiz de his ve düşünce olarak benzer yerde olduğumuzu bildiğimiz için işlerimizin birlikteliğine güvendik. Aynı yerde çalıştığımız için de işler üretilirken izleyebildik. Normalde de birbirimizden hep fikir alırız. İkili çalışmanın güzel tarafı bence kendi işimizin diğer kişinin işine göre şekil almasına izin vermektir.

▪ **“Girilmez” uyarısına fiziksel, duygusal ve ahlaki perspektiften yaklaşıyorsunuz. Ve bence sizin işlerinizde bir engelden öte davet anlamı taşıyor bu uyarı. Siz nasıl yorumlarsınız?**

Can K.: İşlerde çeşitli derecelerde davet ve engel var. Bir şeylerin üstünün örtülü olduğunu ifade ettikten sonra o şeyin içine girmek veya es geçmek tabii izleyiciye kalmış. Cem’le ikimiz adına konuşmuş olacağım ama bence yaklaşımımız yüzeyde görüneni önemseme anlamında yüzeysel, sahte bir derinlik algısına düşmüyoruz. Kullanılan bir nesneyi olduğu gibi kabul etmek veya olası tüm anlamlarıyla “derinleştirmek” izleyiciye kalmış. Davet ve engel yalnızca bu sergiye özel değil, işlerimizin genelinde de olan bir şey.

Cem Ö.: Benim için her ikisini de taşıyor diyebilirim. “Senden Hoşlanmıyorum” işinin hakkında malzeme bilgisine sahip olduğunuzda eskisinden daha uzak bir mesafe alabilir ya da “İçerik” işinin iskeletinin dışarı doğrudan olarak vermediği kullanım bilgisiyle içine girip girmeme cüretinde tereddüte düşülebilirsiniz. Bunun yanı sıra bir çocuğun çizdiği resmin masumiyetine tebessüm edebilir ya da her renge bürünüp parlayan bir kuş baskısı göz alıcı bir güzellikle davetkâr olabilir.

▪ **Tasarım geçmişinizin sanat pratiğinize yansımaları neler?**

Cem Ö.: Üretimlerimdeki en temel etkisi plan, ortak çalışma ve endüstri standartlarıyla birlikte düşünmenin direncini sürekli olarak yaşamak. Forma dair kararları verirken malzeme kalınlıklarının, mukavemetin, üretim kalıplarının sınırlarını bilmek üretilecek işin beni sorguladığı an gibi geliyor. Dolayısıyla biçimin aklımda mutlak ve en iyi hâli yok, bu beni güçlü bir yere koyardı. Aynı bir malzemeyi şekillendirirken size tepki vermesi gibi tasarlanan bilgisayar modelleri; üretici, üretim makinası ve zanaatkarla bir araya geldiğinde bilginizin dışında karşılıklarını bulabiliyor, bunların anlam üretimini desteklediği ya da hata olabilecek ihtimalleri ayrıştırabilmek aklıma sürekli diri tutuyor. Bu çarpışmalar beni çalışmadığım malzemelerin endüstrisine sürükleyebilirken üretici de elindeki araçlarla alışık olmadığı teknikler keşfedebiliyor.

Can K.: Fikrimizi fiziksel hâle getirirken daha önceden bilmediğimiz bir üretim şekli de olsa nasıl bir yol izleyebileceğimizi kabaca biliyoruz. Başka üreticilerle çalışmaya alışkınız. Böyle faydaları var. Sürecin zihindeki bir görüntüyle başlaması, sonra tasarlanması, sonra da gerçekleştirilmesi şeklinde ilerleyen süreçse biraz sıkıcı geliyor artık. İşin içinde tahmin edilemez bir taraf olduğunda rahatlıyorum.

▪ **Gelecek projeleriniz arasında neler yer alıyor?**

Cem Ö.: Bir süredir dokümantasyon ve yazılarımı topladığım ama çalışmaya zaman bulamadığım projemi bitirmeyi planlıyorum. Daha günlük niteliğinde yazı temelli bir çalışma olacağını şimdilik söyleyebilirim.

Can K.: SAHA Stüdyo’da Aralık’a dek çalışıyor olacağım. 5533’ün programını yapma görevim devam ediyor. Ne isteyip ne istemediğimi içten bir şekilde anladığım bir yıl oldu. Mümkünse biraz durmak ve neyi nasıl sürdüreceğimi düşünmek istiyorum, şimdilik en önemli gelecek projem bu.